

ייתכנו שינויים!

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרוח
התכנית הבין אוניברסיטאית ללימודי אפריקה

תרגיל בהיסטוריה של אפריקה

סמסטר א' תשע"ח 2017-2018

ימים : א' 12:00-14:00 וד' 18:00-20:00

מנחה : ד"ר גיא רופא

roufe@post.bgu.ac.il

שעת קבלה : (בתאום מראש)

תיאור הקורס:

הקורס בוחן את ייצור הידע על אפריקה באמצעות קריאה וניתוח של מגוון רחב של מקורות; חותר להעמקת הידע בסוגיות מרכזיות בהיסטוריה הקדומה והמודרנית של אפריקה ותורם לפיתוח מיומנויות מחקריות בסיסיות. התרגיל נערך בקורלציה עם המבוא, אולם הוא עומד בפני עצמו גם כתרגיל אוטונומי.

חובות הקורס:

קריאה שוטפת של המקורות והשתתפות פעילה בשיעור
הגשת שתי מטלות – מטלת מקורות ראשוניים ומטלה ביבליוגרפית.

בחינה מסכמת

הרכב הציון הסופי:

בחינה עם חומר פתוח - 70%

מטלות הגשה 20%

השתתפות בכיתה 10%

רשימת הנושאים, הפניות קריאה ומטלות:

חלק ראשון: אפריקה הבניית הידע על אפריקה: סוגיות, קשיים, אתגרים ומענים

שיעור 1: היכרות: אפריקה בין דעות קדומות לבין ידע דימויים מקובלים

צפייה משותפת בפרק הראשון בסדרה של פרופ' עלי מזרועי ודיון בסוגיות העולות בו:

The Africans: A Triple Heritage – The Nature of a Continent

שיעור 2: הבניית הידע על אפריקה תובנות מרכזיות, קשיים ואתגרים

מטלות קריאה:

Curtis Keim, "Changing our Mind about Africa" and "How we learn," in *Mistaking Africa: Curiosities and Inventions of the American Mind* (Westview Press, 1999), pp. 3-32.

דיון ייצוג אפריקה בתמונות, בעיתונות, על ידי ארגוני סיוע ובמחקר (לסלי דודסון)
http://www.ted.com/talks/leslie_dodson_don_t_misrepresent_africa.html?%20

שיעור 3: מתודולוגיה היסטורית ההיסטוריון והעובדות

מטלת קריאה :

א. ה. קאר, היסטוריה מהי? (תל אביב: מודן, 1986), עמ' 21-41.

דיון במקורות היסטוריים

שיעורים 4+5 : גישות, מקורות וההיסטוריוגרפיה של חקר אפריקה

צפייה משותפת בפרק "שוניים אבל שווים" מתוך הסדרה

Africa a Voyage of Discovery

<https://vimeo.com/78377239>

מטלת קריאה :

נחמיה לב ציון, "חוקרים, גישות ומקורות בחקר יבשת אפריקה, "מבוא להיסטוריה של אפריקה, יחידת מבוא, צמיחת המדינות החדשות באפריקה (תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2003), עמ' 7-19.

שאלות מנחות :

- מצאו פרטים ביוגרפים על הכותב נחמיה לב ציון
- מהם הטיעונים המרכזיים העולים בקטע הקריאה?
- מהי נקודת ההשקפה של החוקר לגבי "ההיסטוריה של אפריקה"?
- מהם המקורות המרכזיים העומדים בפני החוקרים? עמדו על יתרונותיהם וחסרונותיהם.
- מהן הבעיות המרכזיות הניצבות בפני חוקרי אפריקה?

שיעור 6: מקורות וגישות לחקר אפריקה.

מטלת קריאה (נמצא סרוק באתר הקורס):

The Epic Story of Sundiata, "The Lion King of Mali"

חלק שני: אפריקה בתקופה הקדם קולוניאלית

שיעור 7: קריאה של תעודות נוסעים מוסלמים ברחבי היבשת

מטלות קריאה תעודות (הטקסטים סרוקים באתר הקורס):
1. מערב אפריקה: אל בכרי בממלכת גאנה (1067) כפי שהיא מופיעה אצל:

A.A Boahen, "Kingdoms of West Africa. C.A.D. 500-1600,
<http://www.historywiz.com/primarysources/glimpseofghana.htm>.

2. אבן בטוטה במזרח אפריקה

Said Hamdun & Noel King, *Ibn Battuta in Black Africa* (New York: Markus-Wiener Publishing, 1994), pp. 13-25.

הנחיות לקריאה :

- מצאו פרטים ביוגרפים נוספים על כותב התעודה.
- ערכו רשימה של נושאים בהם עוסקת התעודה
- ערכו רשימה של שמות, מקומות, אירועים המוזכרים בתעודה.
- ערכו רשימה של שאלות העולות מתוך התעודה
- ערכו רשימה של תשובות מתוך המידע הניתן בתעודה
- חוו את דעתכם על מהימנות התעודה. נסו לאתר בעיות בתעודה.

חלק שלישי: עבדות וסחר עבדים: סוגיה בהיסטוריה של אפריקה מנקודות מבט שונות

שיעורים 8-9: סחר העבדים הטרנס אטלנטי בראי המחקר

מטלות קריאה :

Philip D. Curtin, "The Atlantic slave trade, 1600-1800," in Ajai and Crowder (eds.)

History of West Africa, Vol.I (London: Longman, 1971-1974), pp. 240-268.

גליה צבר, "סחר העבדים הטרנס אטלנטי," בראשית הייתה אפריקה (תל אביב: משרד הביטחון, 2010), עמ' 60-73.

מפה אינטראקטיבית סוכר, עבדים, כיבושים :

http://highered.mcgraw-hill.com/sites/0072424354/student_view0/chapter23/interactive_maps.html

שיעור 10: עבדות וסחר העבדים קולם של המשועבדים והמשעבדים

מטלות קריאה :

1. Equiano, Olaudah (2005). *The Interesting Narrative of the Life of Olaudah Equiano, Or Gustavus Vassa, The African*. Gutenberg Project. Original press (1789).

2. קטעי עדויות של שלושה עבדים אפרו אמריקאים המופיעים בקישור הקובץ :

http://homepage.ntlworld.com/matt_kane/slave%20narratives.htm#Slave%20Narratives

3. Mary Prince, *The History of Mary Prince, a West Indian Slave* (London: Published by F. Westley and A. H. Davis, 1831), selected pages.

4. גיוב סולומון :

<http://nationalhumanitiescenter.org/pds/becomingamer/growth/text5/diallo.pdf>

5. אובוטה קוגאנו :

<http://docsouth.unc.edu/neh/cugoano/cugoano.html>

6. הרייט גייקובס, אוטוביוגרפיה של שפחה, תרגום לעברית טליה פישמן (הוצאת סהב, 2009).

7. קולות נוספים : ונטור סמית :

<http://docsouth.unc.edu/neh/venture/venture.html>

גרוניאסור :

<http://docsouth.unc.edu/neh/gronniosaw/gronnios.html>

סמואל קראות

<http://anglicanhistory.org/africa/crowther/page1892>

אתר המכיל עדויות רבות של עבדים אפריקאים ואפרו אמריקאים מאות 17-20.

<http://memory.loc.gov/ammem/collections/voices/vfssp.html>

8. קולם של המשעבדים :

1. John Barbot, "Prepossessed of the opinion...that Europeans are fond of their flesh", in *John Barbot, An Agent for the French Royal African Company, made at least two voyages to the West Coast of Africa, in 1678 and 1682*.

<http://www.vgskole.net/prosjekt/slavrute/1.htm>

2. אלכסנדר פלקונברגי, רופא מנתח שהתלווה לספינות :

<http://www.pbs.org/wgbh/aia/part1/1h281t.html>

שאלות מנחות :

- מהן התמות המרכזיות העולות מן העדויות?
- מצאו את הייחודי והמשותף בעדויות.
- כיצד תורמות העדויות לחקר סחר העבדים?
- מה תפקידן של העדויות בחברות "הזכרות"?

שיעור 11 : המאבק לביטול העבדות

מטלות קריאה :

1. חפשו מידע על התנועה לביטול העבדות בבריטניה (Abolition movement)

2. היכנסו לקישור להלן

<http://www.auilr.org/pdf/19/19-4-3.pdf>

עיינו בעמודים 929-931 העוסקים ישירות בתנועות השונות לביטול הסחר והעבדות.

שיעור 12 :

צפייה בסרט "החוג לקולנוע" : זיכרון היסטורי והבניית המושג עבד הרחבת המעגל ההיסטורי והגיאוגרפי.

חלק רביעי : יסודות לכתובה אקדמית על היסטוריה של אפריקה

שיעורים 13-14 : מציאת מקורות ראשוניים ומשניים על אפריקה.

מטלת מקורות ראשוניים (הצגה בכיתה בקבוצות)

שיעורים 15-16 : כללי ציטוט

דיון בכללי הכתיבה והציטוט האקדמיים לקראת הגשת מטלות התרגיל.

שיעורים 17-18 : סימולציה של כתיבת עבודה

הגשת מטלה ביבליוגרפית

חלק חמישי: הכיבוש הקולוניאלי ראשיתה של מציאות חדשה באפריקה

שיעורים 19-21: הסכמים, חוזים וכיבוש צבאי

קריאת רקע: גליה צבר, "המרוץ לאפריקה", בראשית הייתה אפריקה (תל אביב: משרד הביטחון, 2010) עמ' 74-90

צפייה משותפת בסרט של באסיל דיווידסון *The Magnificent African Cake*

שיעור 22: מבגדה לאוגנדה, סיפורו של שלטון עקיף מקרה בוחן ממזרח אפריקה

מטלות קריאה:

קראו את התעודות:

- a. "The Regents of the Buganda to F.J. Jackson, 16.1.1900," in Donald Anthony Low, *The Mind of Buganda: Documents of the Modern History of an African Kingdom* (California: University of California Press, 1971), pp. 33-36.

b. The Buganda Agreement of 1900

מתוך התעודות, תנו דעתכם לשאלות הבאות:

- איזה סוג של שלטון ביססו הבריטים באוגנדה?
- מה מלמדות התעודות לגבי המבנה החברתי של הבגנדה לפני ואחרי הסכם 1900?
- מה היה טיב היחסים בין הבגנדה והבריטים בשנים שקדמו להסכם?
- מה הייתה הנחת היסוד של הבגנדה ביחס לנוכחות הבריטית?
- כיצד תפשו הבריטים את הבגנדה?
- כיצד ניתן לאפיין את טיב היחסים בין נציגי הבגנדה לקבוצות אחרות בסביבתם?

חלק שישי: פוסט קולוניאליזם פוליטיקה והגות

שיעור 23: דיון ברעיונותיו של פרנץ פנון

מטלת קריאה:

פרנץ פנון, "סבלו של האדם השחור", תרגום לעברית המופיע כנספח מספר 2 אצל: בנימין נויברגר ואלה קרן, לאומיות אנטי קולוניאלית הממד הרעיוני בתוך צמיחת המדינות החדשות באפריקה, יחידה 4 (תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1997), עמ' 159-164.

הנחיות לקריאה:

- מצאו פרטים ביוגרפים על פאנון.
- מהי גישתו המרכזית של המחבר לגבי מקומו של השחור בחברה הלבנה?
- מהי גישתו לגבי יחסי העולם המערבי ואפריקה?

על מקוללים עלי אדמות של פרנץ פנון ראה <http://www.e-mago.co.il/Editor/defense-1058.htm>
על עור שחור מסיכות לבנות ראה <http://www.e-mago.co.il/e-magazine/fanon.html>

חלק שביעי: נשים באפריקה ומבט לעתיד

שיעורים 24-25: נשים בחברות אפריקאיות בעבר ובהווה: אותה הגברת מזוית קצת אחרת

מטלת קריאה:

לין שלר, "סודות ושתיקות: כתיבת ההיסטוריה של נשים אפריקניות", *זמנים* 102, 68-79. צפייה משותפת בסרט

Taking Root: The Vision of Wangari Maathai

שיעור 26: סיכום אופטימיות ופסימיות בחקר אפריקה לימודי אפריקה לאן?

מטלת קריאה:

Miller, Joseph Calder, "Life Begins at Fifty: African Studies Enters its Age of Awareness," *African Studies Review*, Vol. 50, No. 2 (September, 2007), pp. 1-35.

http://muse.jhu.edu/journals/african_studies_review/v050/50.2miller.pdf